

Implementacja algorytmu sprawdzającego pierwszość liczby w czasie wielomianowym

Martyna Siejba

Uniwersytet Wrocławski

29 kwietnia 2019

Małe Twierdzenie Fermata

Niech $a, n \in \mathbb{N}$ takie, że $\text{NWD}(a, n) = 1$. Wówczas zachodzi implikacja, że jeśli $a^{n-1} = 1 \pmod{n}$, to n jest liczbą pierwszą.

Małe Twierdzenie Fermata

Niech $a, n \in \mathbb{N}$ takie, że $NWD(a, n) = 1$. Wówczas zachodzi implikacja, że jeśli $a^{n-1} = 1 \pmod{n}$, to n jest liczbą pierwszą.

Uogólnione Twierdzenia Fermata

Niech $a, n \in \mathbb{N}$, $n \geq 2$ i $NWD(a, n) = 1$. Wtedy n jest pierwsza wtedy i tylko wtedy, gdy $(X + a)^n = X^n + a \pmod{n}$.

Małe Twierdzenie Fermata

Niech $a, n \in \mathbb{N}$ takie, że $\text{NWD}(a, n) = 1$. Wówczas zachodzi implikacja, że jeśli $a^{n-1} = 1 \pmod{n}$, to n jest liczbą pierwszą.

Uogólnione Twierdzenia Fermata

Niech $a, n \in \mathbb{N}$, $n \geq 2$ i $\text{NWD}(a, n) = 1$. Wtedy n jest pierwsza wtedy i tylko wtedy, gdy $(X + a)^n = X^n + a \pmod{n}$.

- Zamiast $(X + a)^n = X^n + a \pmod{n}$ rozpatrzmy kongruencję $(X + a)^n = X^n + a \pmod{X^r - 1, n}$, dla pewnego $r \in \mathbb{N}$.

$$(X + a)^n = X^n + a \pmod{X^r - 1, n}$$

Problem

Istnieją liczby złożone, dla których kongruencja może zachodzić.

$$(X + a)^n = X^n + a \pmod{X^r - 1, n}$$

Problem

Istnieją liczby złożone, dla których kongruencja może zachodzić.

Rozwiązanie

Jeśli sprawdzimy odpowiednio wiele różnych a jesteśmy w stanie stwierdzić, czy n jest potęgą liczby pierwszej. Niech ℓ oznacza liczbę różnych sprawdzanych a .

$$(X + a)^n = X^n + a \pmod{X^r - 1, n}$$

Problem

Istnieją liczby złożone, dla których kongruencja może zachodzić.

Rozwiązanie

Jeśli sprawdzimy odpowiednio wiele różnych a jesteśmy w stanie stwierdzić, czy n jest potęgą liczby pierwszej. Niech ℓ oznacza liczbę różnych sprawdzanych a .

Agrawal, Kayal i Saxena w *PRIMES is in P* znajdują odpowiednie r i ℓ .

Algorytm

```
1: if istnieje takie  $a \in \mathbb{N}, b > 1$ , że  $a^b = n$  then  
2:   return ZŁOŻONA  
3: end if
```

▷ Krok 1.

Algorytm

- 1: **if** istnieje takie $a \in \mathbb{N}, b > 1$, że $a^b = n$ **then** ▷ Krok 1.
- 2:   **return** ZŁOŻONA
- 3: **end if**
- 4: $r \leftarrow$ najmniejsza liczba taka, że zachodzi $o_r(n) > \log^2 n$ ▷ Krok 2.

Algorytm

- 1: **if** istnieje takie $a \in \mathbb{N}, b > 1$, że $a^b = n$ **then** ▷ Krok 1.
- 2:   **return** ZŁOŻONA
- 3: **end if**
- 4: $r \leftarrow$ najmniejsza liczba taka, że zachodzi $o_r(n) > \log^2 n$ ▷ Krok 2.
- 5: **if** istnieje $a \leq r$ takie, że $1 < NWD(a, n) < n$ **then** ▷ Krok 3.
- 6:   **return** ZŁOŻONA
- 7: **end if**

Algorytm

- 1: **if** istnieje takie $a \in \mathbb{N}, b > 1$, że $a^b = n$ **then** ▷ Krok 1.
- 2:   **return** ZŁOŻONA
- 3: **end if**
- 4: $r \leftarrow$ najmniejsza liczba taka, że zachodzi $o_r(n) > \log^2 n$ ▷ Krok 2.
- 5: **if** istnieje $a \leq r$ takie, że $1 < NWD(a, n) < n$ **then** ▷ Krok 3.
- 6:   **return** ZŁOŻONA
- 7: **end if**
- 8: **if** $n \leq r$ **then** ▷ Krok 4.
- 9:   **return** PIERWSZA
- 10: **end if**

Algorytm

- 1: **if** istnieje takie $a \in \mathbb{N}, b > 1$, że $a^b = n$ **then** ▷ Krok 1.
- 2:   **return** ZŁOŻONA
- 3: **end if**
- 4: $r \leftarrow$ najmniejsza liczba taka, że zachodzi $o_r(n) > \log^2 n$ ▷ Krok 2.
- 5: **if** istnieje $a \leq r$ takie, że $1 < NWD(a, n) < n$ **then** ▷ Krok 3.
- 6:   **return** ZŁOŻONA
- 7: **end if**
- 8: **if** $n \leq r$ **then** ▷ Krok 4.
- 9:   **return** PIERWSZA
- 10: **end if**
- 11: **for** $a \leftarrow 1$ **to** $\lfloor \sqrt{\phi(r)} \log n \rfloor$ **do** ▷ Krok 5.
- 12:   **if** $(X + a)^n \not\equiv X^n + a \pmod{X^r - 1, n}$ **then** ▷ Krok 6.
- 13:   **return** ZŁOŻONA
- 14:   **end if**
- 15: **end for**
- 16: **return** PIERWSZA ▷ Krok 7.

Lemat

Zachodzi nierówność $r \leq \max\{3, \lceil \log^5 n \rceil\}$.

- krok 1: $O(\log n \cdot (\log n \cdot (\log b \cdot \log n))) = O(\log^2 n \cdot \log \log n)$.
- krok 2: $O(\log^5 n \cdot (\log^2 n \cdot \log r)) = O(\log^7 n \cdot \log \log n)$.
- krok 3: $O(r \cdot (\log n + \log^2 r)) = O(\log^6 n + \log n \cdot \log^2 \log n)$.
- krok 4: $O(\log n)$.
- krok 5:

- krok 6: $O(\log n \cdot (r \cdot \log r \cdot \log n)) = O(\log^7 n \cdot \log \log n)$.

$$\begin{aligned} O(\sqrt{\phi(r)} \log n \cdot \log^7 n \cdot \log \log n) &\subseteq O(\sqrt{r} \log n \cdot \log^7 n \cdot \log \log n) \subseteq \\ O(\log^{\frac{5}{2}} n \cdot \log^8 n) &\subseteq O(\log^{\frac{21}{2}} n \cdot \log \log n). \end{aligned}$$

Otrzymujemy ostateczną złożoność $O(\log^{\frac{21}{2}} n \cdot \log \log n)$.

Dowód poprawności

Założenia o zmiennych r i n w kroku 5.:

- n nie jest potęgą liczby pierwszej;
- $\forall_{r' < r} o_r(n) \leq \log^2 n$;
- $n > r$;
- $\forall_{a \leq r} NWD(a, n) = 1$.

Dowód poprawności

Założenia o zmiennych r i n w kroku 5.:

- n nie jest potęgą liczby pierwszej;
- $\forall_{r' < r} o_r(n) \leq \log^2 n$;
- $n > r$;
- $\forall_{a \leq r} NWD(a, n) = 1$.

Idea dowodu

W dowodzie do powyższych założeń dodamy założenie, że istnieje pierwsza liczba $p < n$ taka, że $p \mid n$. Na podstawie jej istnienia zdefiniujemy zbiory, których własności doprowadzą do sprzeczności.

Dowód poprawności

Niech

- $I = \{(\frac{n}{p})^i \cdot p^j \mid i, j \geq 0\},$
- $P = \{\prod_{a=0}^{\ell} (X + a)^{e_a} \mid e_a \geq 0\},$

Niech

- $I = \{(\frac{n}{p})^i \cdot p^j \mid i, j \geq 0\},$
- $P = \{\prod_{a=0}^{\ell} (X + a)^{e_a} \mid e_a \geq 0\},$
- $G = \{i \pmod r \mid i \in I\}, \quad t = |G|,$

Niech

- $I = \{(\frac{n}{p})^i \cdot p^j \mid i, j \geq 0\},$
- $P = \{\prod_{a=0}^{\ell} (X + a)^{e_a} \mid e_a \geq 0\},$
- $G = \{i \pmod r \mid i \in I\}, \quad t = |G|,$
- $h(X) \in \mathbb{Z}_p[X]$ oraz $h(X) \mid Q_r(X)$ i $\deg(h) = o_r(p),$

Niech

- $I = \{(\frac{n}{p})^i \cdot p^j \mid i, j \geq 0\},$
- $P = \{\prod_{a=0}^{\ell} (X + a)^{e_a} \mid e_a \geq 0\},$
- $G = \{i \pmod r \mid i \in I\}, t = |G|,$
- $h(X) \in \mathbb{Z}_p[X]$ oraz $h(X) \mid Q_r(X)$ i $\deg(h) = o_r(p),$
- $\mathcal{G} = \{q(X) \pmod{h(X), p} \mid q(X) \in P\}$

Dowód poprawności

Szacowanie dolne mocy $\mathcal{G}$

Pokazujemy, że $|\mathcal{G}| \geq \binom{t+\ell}{t-1}$.

Dowód przebiega poprzez pokazanie, że dwa różne wielomiany stopnia mniejszego niż t z P odpowiadają różnym wielomianom w $\mathcal{G}$, a następnie oszacowanie liczby tych wielomianów przez $\binom{t+\ell}{t-1}$.

Szacowanie górne mocy $\mathcal{G}$

Dowodzimy, że $|\mathcal{G}| \leq n^{\sqrt{t}}$.

W dowodzie, wykorzystując własności elementów zbioru I , znajdujemy wielomian, dla którego wszystkie elementy $\mathcal{G}$ są pierwiastkami i ograniczamy z góry jego stopień.

Sprzeczność otrzymujemy pokazując, że $\binom{t+\ell}{t-1} > n^{\sqrt{t}}$.

- Algorytm zaimplementowałam w języku C++ (standard C++11).
- Wykorzystana biblioteka NTL w wersji 11.3.2.